

Leiden in last

Discussie over onderzoek naar alternatieve methoden en middelen

Henk Timmerman

Net als in enkele andere universiteitssteden bestaat er in Leiden een zogenaamd wetenschapscafé, dat in goed Nederlands 'Science café' wordt genoemd. In een zaaltje van een lokaal etablissement wordt gediscussieerd over actuele, wetenschappelijk gefinte onderwerpen. Daartoe worden steeds twee inleiders uitgenodigd die een korte introductie bij een gekozen onderwerp presenteren en geacht worden enkele stellingen te formuleren, waarna er onder leiding van een onafhankelijke (?) discussieleider kan worden gedebatteerd. Recente onderwerpen waren onder andere 'groene' energie en 'groene' spelling.

Vorig jaar nodigde Kees Klufft, een biochemicus met wie ik ooit in een tuchtzaak nogal sterk van mening verschilde over het nut van chelatietherapie, mij uit in het Science café te discussiëren met een nog aan te zoeken 'tegenpartij' over de vraag of het nuttig en gewenst is onderzoek te doen naar alternatieve benaderingen in de geneeskunde. Ik weet niet of men hier ook groene ideeën bij had.

Ik zei ja en stelde voor mijn vroegere collega bij het Leiden Amsterdam Center for Drug Research, prof. Jan van der Greef van TNO, te vragen tegen mij in het strijdperk te treden. Van der Greef is een befaamd onderzoeker die internationale erkenning geniet vanwege zijn werk op het gebied van de systeembioïologie. Uit zijn onderzoek blijkt dat fysiologische processen veelal veel ingewikkelder zijn dan wel werd vermoed; veel factoren en systemen werken samen en kunnen vaak elkaars rol (gedeeltelijk) overnemen. Op grond van deze complexiteit denkt Van der Greef dat geneesmiddelen multifactorieel moeten zijn. Tot zover is er niets mis, behalve dan dat er veel prachtige monofactorieel geneesmiddelen zijn. Nogal eigenaardig is het dat Van der Greef voorstelt dat geneesmiddelen bij voorkeur mensels zouden moeten zijn en onbegrijpelijk is zijn opvatting dat Chinese kruiden wel eens de ideale geneesmiddelen zouden kunnen zijn. Op grond van die hoogst merkwaardige gedachtegang was Van der Greefs werkgever, TNO, een serieuze gegadigde voor de Meester Kackadorisprijs 2006. Het leek mij alleszins redelijk Van der Greef uit te nodigen omdat TNO, danig in zijn

wiek geschoten met de nominatie, zo een kans zou krijgen zich te verdedigen. Van der Greef weigerde.

Voor de volledigheid dient hier vermeld te worden dat Van der Greef al eerder geweigerd had de degens met mij te kruisen naar aanleiding van een verzoek van *Conceptuur*, een vier keer per jaar verschijnend periodiek van de Federatie voor Innovatief Geneesmiddel Onderzoek.

Inmiddels was de Meester Kackadorisprijs op 4 november 2006 uitgereikt aan ZonMw in de persoon van directeur Henk Smid die de prijs in ontvangst nam zonder hem te accepteren. Smid wilde nog wel een kans krijgen uit te leggen waarom juist ZonMw de prijs niet zou hebben moeten krijgen en werd bereid gevonden tegen mij aan te treden. Eind november vond de openbare discussie in het Science café plaats. Er kwamen zo'n 80 mensen opdagen; zeker 90% was aanhanger, verdediger van de een of andere kwakmethode.

In mijn betoog en in de geformuleerde stellingen legde ik uit dat tot ongeveer 1850 geen enkel geneesmiddel een echte rationale kende. Maar toen omstreeks die tijd de farmacologie het experimentele onderzoek introduceerde en de synthetische organische chemie ontstond, werden werkelijk effectieve geneesmiddelen mogelijk. De tijd van de toxische metaalverbindingen (kwik) was voorbij, en de meestal ineffektieve kruiden hoefden niet meer geplukt te worden. Veel nieuwe geneesmiddelen bereikten de therapie en sommige die rond 1900 voor het eerst werden gebruikt, blijken nog steeds

waardevol te zijn. Maar er zijn wonderbaarlijk genoeg, betoogde ik, mensen die alle vooruitgang in de medisch-biologische wetenschappen aan zich voorbij laten gaan en zich als het ware nog steeds in de pre-1850 tijd bevinden, de tijd van kruiden, homeopaten en acupuncturisten. Deze mensen willen eigenlijk helemaal niets onderzoeken of beter gezegd vinden het onnodig. 'We weten toch dat het werkt!'. Inderdaad, zij die weten meten niet. Het is daarom verwonderlijk dat men nu toch een onderzoek naar de (in) effectiviteit wil uitvoeren dat nota bene gefinancierd wordt uit publieke middelen. In mijn laatste stellingen liet ik weten dat dat onderzoek om meer dan één reden overbodig en zinloos is: wat het onderzoek ook oplevert, de beoefenaren van de gewraakte methoden zullen zich er niets van aantrekken. De geschiedenis heeft geleerd dat welk bewijs er ook wordt geleverd voor ineffectiviteit, de praktijk er niet door wordt beïnvloed.

Nadat Henk Smid zijn verhaal, dat in grote trekken leek op datgene wat hij zei na het in ontvangst nemen van de Kackakadorisprijs (zie *NTtdK*, 2006;4:10-12) had gehouden, kon er onder leiding(?) van Ria - vinger aan de pols - Bremer worden gedebatteerd. Het debat werd geen succes, vooral niet omdat Ria Bremer in het geheel geen gebruik maakte van de geformuleerde stellingen en de gepresenteerde standpunten. Het werd vooral een discussie

tussen de zaal vol kwakaanhangers en mij; er was een Leidse student - naast de immer actieve VtdK-secretaris Frits van Dam - die mijn standpunt mee hielp verdedigen, maar verder was het vooral het bekende getater 'Het werkt toch' en 'Ook reguliere middelen zijn niet altijd effectief' (hetgeen, helaas, maar al te waar is; dat de oorzaak vaak een onjuiste of incomplete diagnose is, lijkt 'men' niet te beseffen).

De discussie leverde weinig op. De vroegere VU-homeopaat Brand liet weer eens zien hoe verdraaid zijn gedachten lijken te zijn door mij te bestempelen als de 'Geert Wilders van de geneesmiddelenwereld'. Deze man had mij bij eerdere gelegenheden ook al beledigd, hetgeen mij de gespreksleidster deed vragen ervoor te zorgen dat hij verder zijn mond zou houden, wat echter tegen dovemansoren was gezegd.

Er was een lichtpuntje: Henk Smid zei dat ZonMw consequenties zal verbinden aan de uitkomsten van het geplande onderzoek; (ook) als de resultaten negatief zullen zijn, worden ze gepubliceerd. De VtdK zal nu dus de vinger aan de pols moeten houden. Een ander lichtpuntje is wellicht dat de Kackadorisprijs naam heeft gemaakt en men er zeker van kan zijn dat de prijs ook in 2007 volop aandacht zal krijgen. Onlangs publiceerde het *Pharmaceutisch Weekblad* een gefingeerd jaarverslag over 2007 en vermeldde daarin dat de KNMP in dat jaar de Meester Kackadorisprijs had ontvangen; wie weet! ●

● Kort ●

Van het juridisch front (1)

Maes • 'Hoe hoger de visconsumptie, hoe minder de kans op depressie en zelfmoord' (Maes in: *Van Freud tot omega-3*, 2005, p. 73)

Er is goed nieuws te melden over het proces-Maes, dat door de Vereniging glansrijk werd gewonnen, maar waarin door de tegenpartij hoger beroep was aangekondigd. Zijn advocaat mr. F.P.J. Bots liet onze raadsman mr. Vlaar op 10 juli 2006 het volgende weten:

'Geachte confrère,

In opdracht van cliënt heb ik het hoger beroep ingetrokken. Cliënt kan zich niet verenigen met de koninklijke onderscheiding voor de heer

Renckens, en ziet hierin een bevestiging voor de blanco volmacht van diens vereniging. Het zij zo.'

Vlaar reageerde per omgaande op dit bericht als volgt:

'Geachte confrère,

Met intrekking van het hoger beroep ga ik accoord tegen betaling van geliquideerde kosten (en vanzelfsprekend de kosten uit de eerste instantie).'

Sindsdien werd niets meer van Bots en Maes vernomen. Betaald heeft Maes ons nog steeds niet, maar onze penningmeester heeft een geheugen als van een olifant. Boycotten van Maes-pils blijft intussen nog altijd geboden. ●